

Webinar Het versterken van de sociale basis

31 augustus 2023

Movisie

Voor een positieve verandering

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

Algemene introductie op de sociale basis

Radboud Engbersen
programmamaleider sociale basis, Movisie

Wat is ‘de sociale basis’?

- Belangrijk sturend beleidsconcept voor Rijk en gemeenten
- Elastisch begrip, tot op zekere hoogte zelf in te vullen
- Verschillende invullingen van de sociale basis tussen en binnen gemeenten
- Breed gedragen definitie begint uit te kristalliseren

“De sociale basis is (vooral) de wereld dichtbij huis, in al zijn schakeringen en rijkdom, waar je zonder verwijzing (indicatie) terecht kunt.”

Kamerbrief staatssecretaris (demissionair) Van Ooijen (VWS, 2022)

“Dit aanbod – een combinatie van burgerinitiatieven, vrijwilligersorganisaties, ondersteuning aan mantelzorgers, professionele organisaties en ondersteuning van kwetsbare doelgroepen – noemen we de sociale basis.”

De sociale basisvoorzieningen raken aan álle aspecten van het dagelijkse leven: ontmoeting, onderwijs, opvoeding, werk, gezondheid, wonen, bewegen, cultuur en veiligheid.”

Position paper Sociale Basis, juni 2023

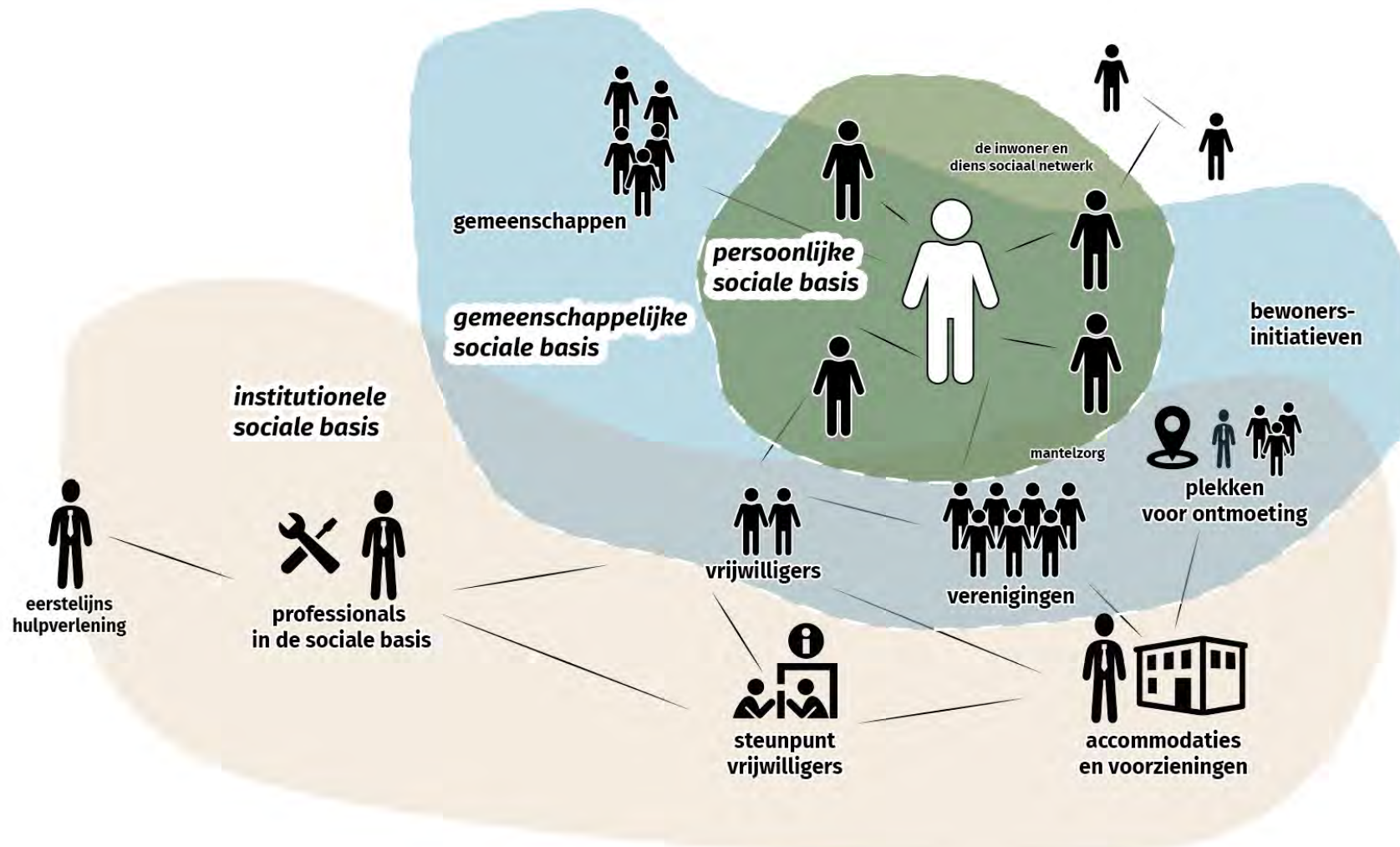
(Sociaal Werk Nederland, MantelzorgNL, de VNG, de NOV, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Directie Maatschappelijke Ondersteuning), Movisie en het Verwey-Jonker Instituut)

- Veel gebruikt begrip waar verschillende mensen verschillende beelden bij hebben
- Bestaat uit 3 sferen: persoonlijk, gemeenschappelijk en institutioneel
- Draagt bij aan menselijke waarde, veerkrachtige gemeenschappen die naar elkaar omkijken en welzijn van de samenleving in het algemeen
- Heeft een intrinsieke waarde: biedt plezier, ontspanning, ontmoeting, ontplooiing, zingeving
- Is er altijd waar mensen zijn en zich tot elkaar verhouden

Algemene introductie op de sociale basis

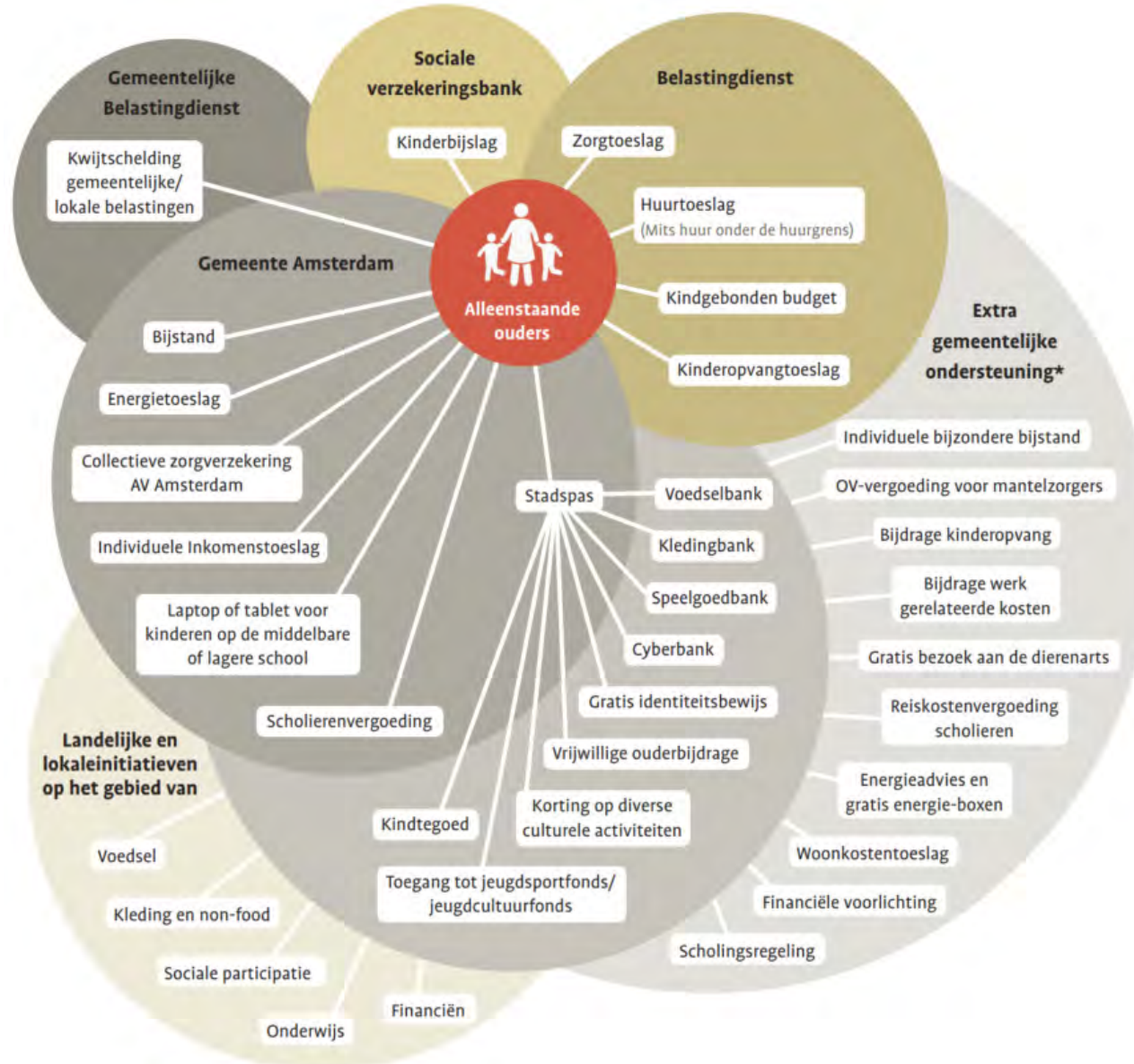
De verschillende sferen van de sociale basis. In elke sfeer heeft de (lokale) overheid een andere rol.

Algemene introductie op de sociale basis

Algemene introductie op de sociale basis

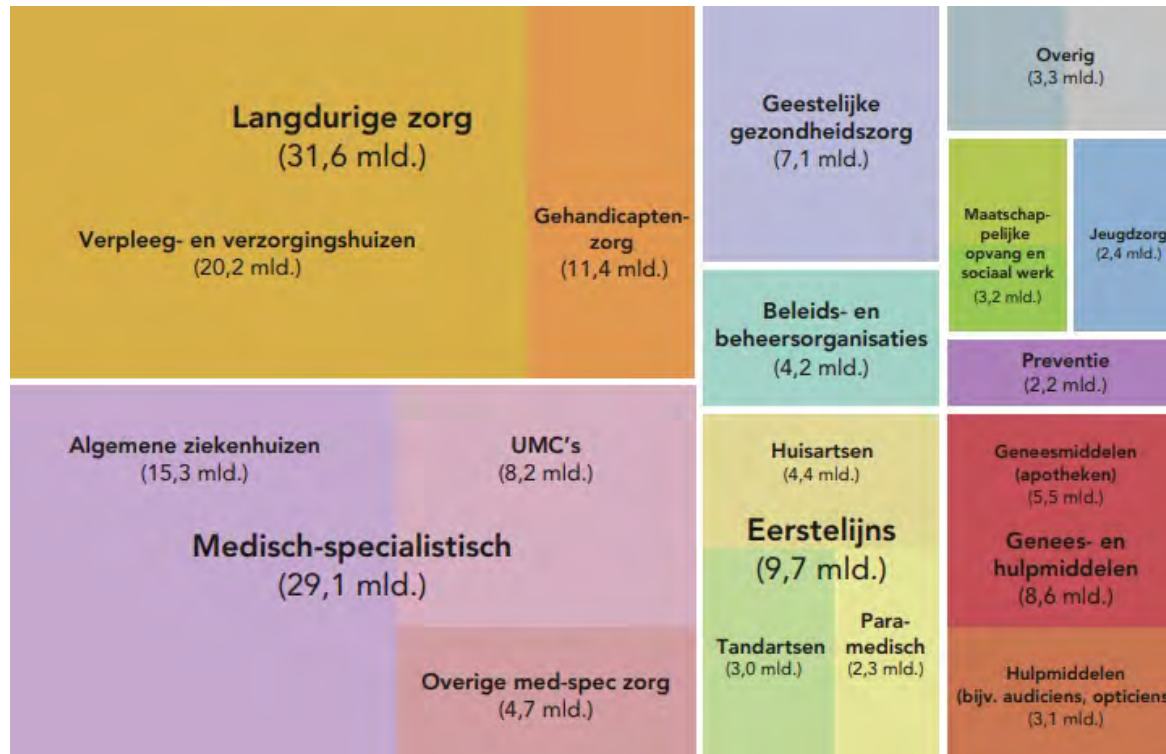

De sociale basis in het GALA

- Versterken van (de verbinding met) de sociale basis (1 van de 7 gemeenschappelijke doelen)
- Omzien naar elkaar in wijken, buurten en dorpen
- Ook: autonoom kunnen leiden van het leven met eigen regie en een netwerk vanuit die basis

“Gemeenten faciliteren een sterke lokale sociale basis met een sterke sociale samenhang en laagdrempelige toegankelijke voorzieningen waar mensen op elkaar kunnen terugvallen en meedoen in de samenleving.”

Algemene introductie op de sociale basis

*Kosten naar zorgdomein in 2019 (in miljarden euro's)
Uit: WRR-rapport Kiezen voor houdbare zorg (2021)*

Zorg en welzijn gemeente Haarlemmermeer 2019

GALA-opgave voor gemeenten

- Verbeteren van de mogelijkheden voor inwoners om elkaar (laagdrempelig) te ontmoeten, zich te ontplooiën (en te ontspannen – ook bewegen!) en elkaar te helpen (met specifieke aandacht voor ouderen).
- Verbeteren van de mogelijkheden voor laagdrempelige ondersteuningsvormen (zoals zelfregie- of zelfhulpgroepen) en voorzieningen in de sociale basis (zonder indicatie)

Door:

- Opstellen beleidsvisie
- Uitvoeren van maatregelen

Resultaat:

Sterke sociale basis met een sterke sociale samenhang en laagdrempelige toegankelijke voorzieningen waar mensen op elkaar kunnen terugvallen en meedoen in de samenleving.

Voorbeelden informele ontmoetingsplekken

- Kringloopwinkels
- Snackbar
- HEMA-restaurant
- Voedselbank
- Copy-corner
- Buurtsuper
- Religieuze organisaties en kerken
- ...

Buurthuisfunctie van kringloopwinkels

- Bereiken specifieke groepen
- Plek die geen geld kost
- Ontmoetingsfunctie
- Empowerment
- Bonding, bridging & linking

Informele speler: de hangpredikante in Moerwijk (Marcuskerk), uitdeelpunt Voedselbank

“In een wijk als Moerwijk is er weinig geld; juist hier zijn mensen op elkaar aangewezen. In je eentje redt je het niet.”

Informele speler: Ghanese pinkstergemeentekerken, Amsterdam Bijlmer

De kerk als rustpunt en warme plek

- Materiële hulp
- Ongedocumenteerden
- Huiswerkklassen
- Opvoedingsondersteuning
- Counseling family relations
- Gezondheidsbevordering
- Empowerment

'Community Center' Bijlmer

Informele speler: Abi Patat – commerciële partij Amsterdam Nieuw-West, Overtoomse Veld

Voorbeelden sport en cultuur in de sociale basis

- Cruiff courts, trapveldjes
- Publieke speelruimte
- Kunst en cultuur beleving in de openbare ruimte
- ...

Wij in de Wijk de lessen

Het 'wij' versterken via bonding, bridging en linking

Hoe werk je aan leefbare wijken waar mensen prettig samenwonen met oog voor inwoners in een kwetsbare positie? In de casusbundels Wij in de Wijk staan hierover belangrijke lessen. In onderstaand overzicht zijn de lessen samengevat: hoe kunnen beleid, professionals en inwoners het 'wij' versterken via de strategieën van bonding, bridging en linking?

Beleid

professional

bewoner

Bonding: het samenbinden van mensen die zich in elkaar herkennen of een bepaald belang delen.

Lessen over bonding

1 Het faciliteren van mensen in een kwetsbare positie die er vrijwillig voor kiezen onder elkaar te willen zijn (zelfgekozen afzondering) is noodzakelijk voor hun empowerment. Dit biedt indien gewenst mogelijkheden voor overbruggend contact.

Maak je hard voor een wijk met verschillende activiteiten waar diverse (of allerlei) groepen zich thuis kunnen voelen.

Ken je wijk en weet welke behoeften en perspectieven van individuen en groepen er zijn. Geef die een plek in verschillende activiteiten.

Start de activiteit die jij leuk vindt en zoek daar medestanders bij. Bied een vertrouwde omgeving waarin een luisterend oor wordt geboden.

2 Als het doel is om groepen in een kwetsbare situatie te versterken, streef dan naar inclusieve wijken, niet noodzakelijk naar inclusieve activiteiten.

Vorkom inclusiekrimp en wees je ervan bewust welke groepen vrijwillige afzondering nodig hebben.

Wees alert op onbedoelde uitsluiting in de wijk.

Het is oké om graag met gelijkgestemden te zijn. Dit kan belangrijk zijn om staande te blijven én persoonlijk te kunnen groeien en ontwikkelen.

3 Let op: bonding heeft meerdere gezichten. Bij krachtige groepen kan sterke bonding een machtsblok vormen wat negatief kan uitpakken voor groepen of individuen in een kwetsbare situatie.

Ga na of je alle geluiden en perspectieven hoort.

Het is jouw taak om de stem van de groep in een kwetsbare situatie te organiseren.

Zoek steun en hulp bij de professional om jouw perspectief te organiseren.

Bridging: het maken van contact met personen buiten je eigen groep. Contacten buiten de eigen groep kunnen een brugfunctie vervullen naar nieuwe hulpbronnen.

Lessen over bridging

1 Overbruggend contact in een lichte vorm, zoals begroeting en elkaar herkennen op straat, kan bijdragen aan het wij-gevoel in de wijk.

Waardeer het belang van publieke ruimten in het stimuleren van overbruggend contact.

Zet in op het creëren van een breed aanbod aan activiteiten in de wijk, in samenspraak met inwoners.

Begroet mensen uit jouw wijk die je nog niet goed kent en maak een praatje.

2 Overbruggend contact ontstaat wanneer er ruimte is voor toeval en spontaniteit.

Vorkom formalisering, laat iets wat borrelt en bloeit vooral ontstaan.

Bewaak de ruimte voor spontaniteit en toeval voor bewoners. Omarm de kneuterige, kleine activiteiten in de wijk.

Alles wat jij bedenkt en wat goed is voor de wijk mag uitprobeerbaar worden. Hoe kleiner, hoe beter.

3 In de sociale infrastructuur moet gestuurd worden op ontmoetingen tussen verschillende groepen.

Zorg voor voldoende lokale ontmoetingsplekken in de wijk die de ruimte bieden aan verschillende groepen. Hierbij gaat het om binnenruimten (publiek en commercieel) maar ook om buitenruimten (parken en pleinen).

Let op dat de ontmoetingsplek ruimte biedt aan verschillende activiteiten die tegelijkertijd kunnen plaatsvinden.

Denk mee over de fysieke inrichting van jouw wijk.

Linking: de vaardigheid om je weg te vinden binnen instituties van overheid, wonen, onderwijs, zorg, et cetera.

Lessen over linking

1 Om wezenlijke veranderingen te kunnen realiseren zijn goede relaties tussen bewonersinitiatieven, de gemeente, het welzijnswerk en de woningcorporatie cruciaal.

Laat de focus op efficiëntie los en stimuleer de probeersfeer. Laat regelmatig je gezicht zien bij het initiatief.

Fungeer als verbinder tussen de inwoner en gemeente. Breng de leef- en systeemwereld nader tot elkaar.

Put jezelf niet uit en maak gebruik van de kennis en expertise van professionals uit de wijk.

2 Streef naar een participerende overheid: de bewoners zijn leidend, de overheid is facilitator.

Sluit aan bij bewonersinitiatieven. Weet wanneer je aan zet bent en wanneer je wat meer op afstand moet blijven.

Speel in op de ideeën en denkracht van inwoners en ga na of je alle stemmen hoort.

Jij bent de expert en ervaringsdeskundige als het om jouw eigen leefomgeving gaat. Laat je stem horen en neem het voortouw.

3 Financiering is noodzakelijk om ervoor te zorgen dat het initiatief een stabiele factor in de wijk kan zijn.

Laat waardering niet alleen in woorden zien: er is structurele of tijdelijke financiering nodig om initiatieven van bewoners te continueren of uit te bouwen.

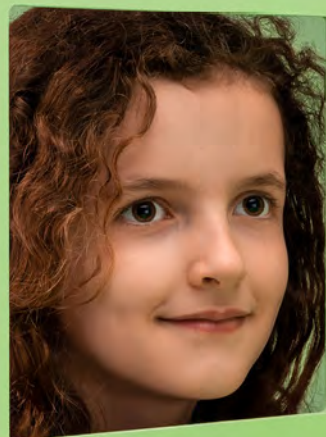
Denk mee over mogelijkheden tot financiering, andere vormen van verantwoording en het in kaart brengen van de outcome van een initiatief.

Zorg voor een duidelijk verhaal over jouw initiatief in de wijk en welke impact het op welke doelgroep heeft.

gezonde jeugd
gezonde toekomst

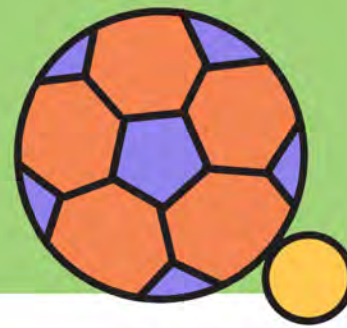
Webinar GALA – Versterken sociale basis

31 augustus 2023

Onze ambitie

JOGG wil dat alle kinderen en jongeren in Nederland opgroeien in een gezonde leefomgeving met aandacht voor een gezonde leefstijl in het algemeen en voor gezonde voeding, voldoende bewegen, ontspanning en slaap in het bijzonder.

JOGG-aanpak

Onze aanpak naar verandering

De JOGG-aanpak is een integrale, lokale methode waarmee de sociale en fysieke omgeving waarin kinderen en jongeren opgroeien structureel gezonder wordt gemaakt.

De ongezonde samenleving

= de realiteit

De ongezonde samenleving

in een winkelstraat

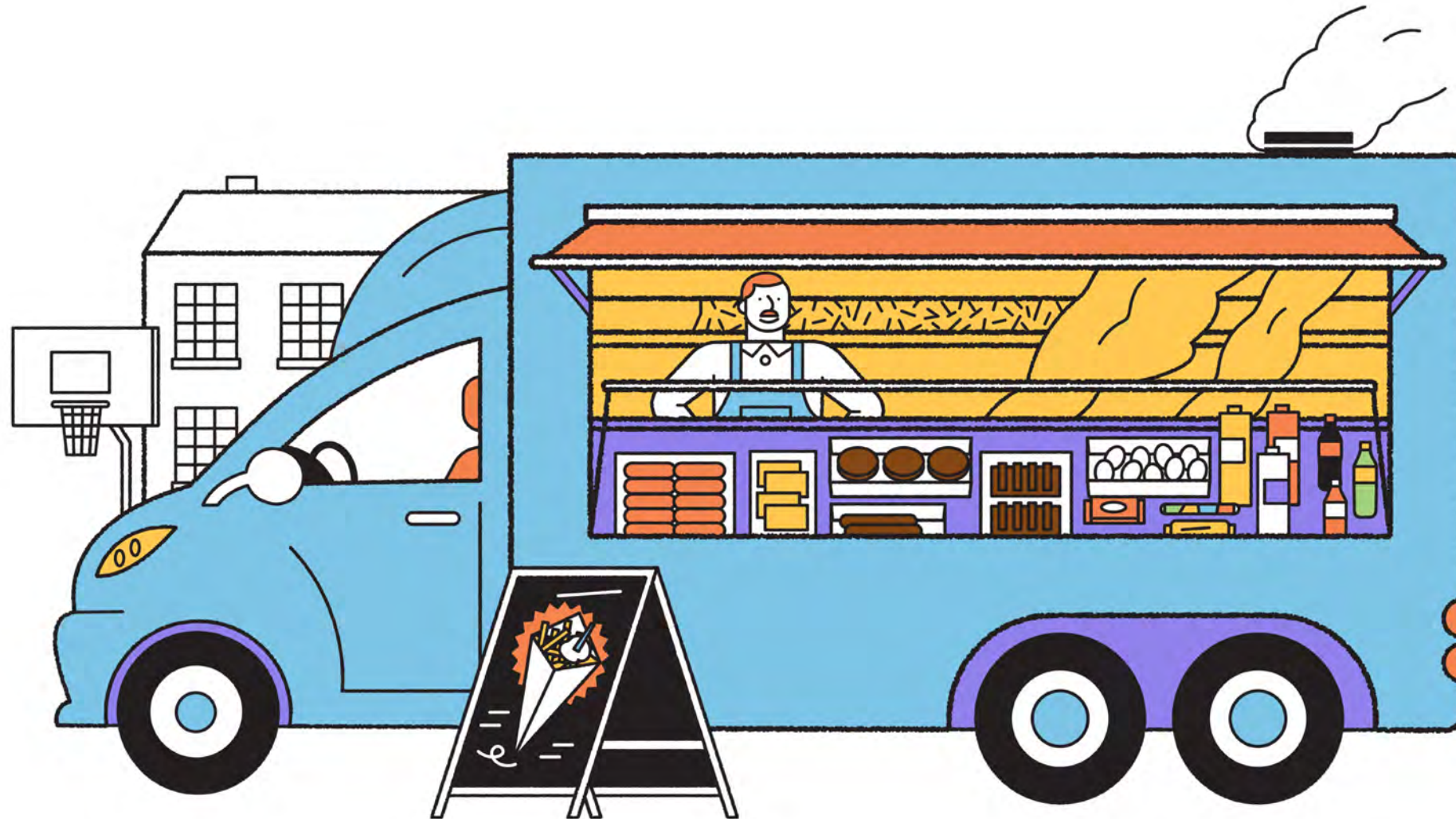
De ongezonde samenleving

onderweg

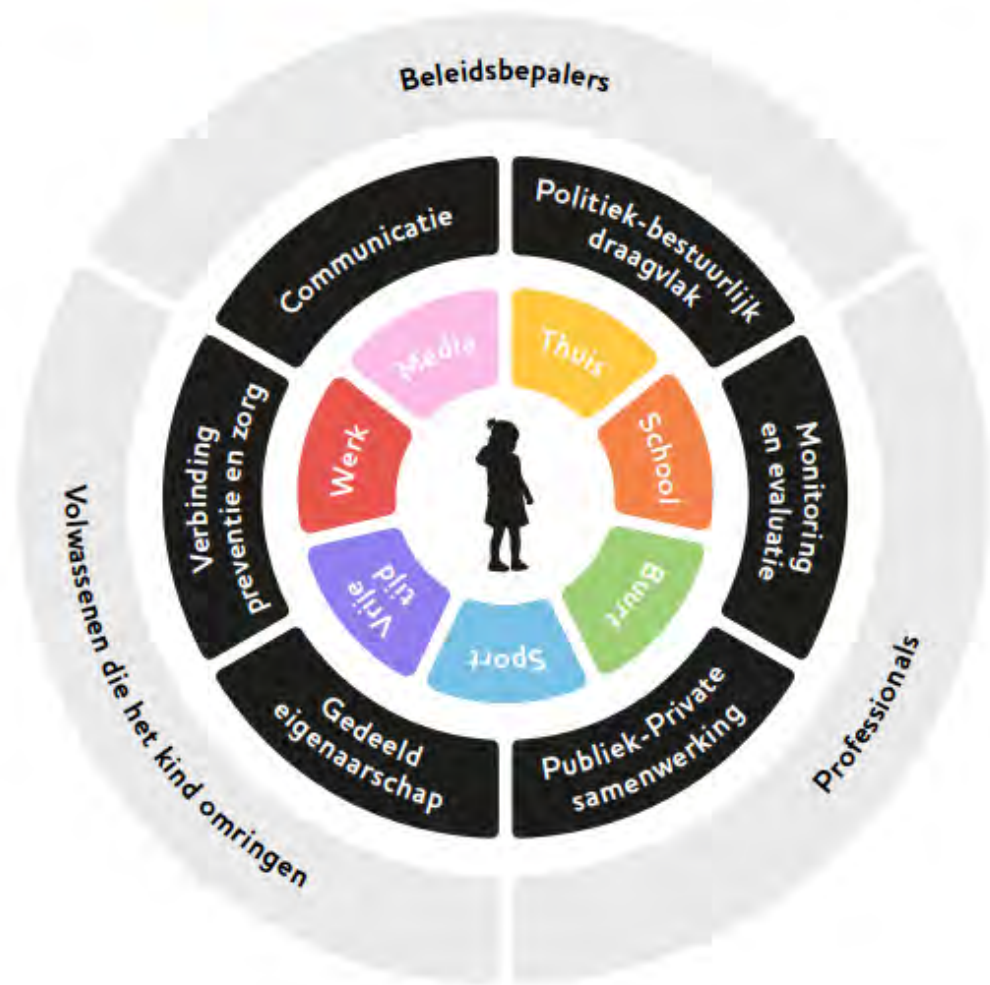
De ongezonde samenleving

naast het schoolplein

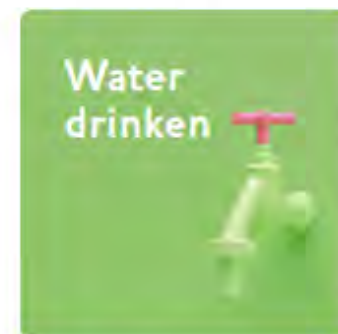

Zo werkt de JOGG-aanpak:

 = 0 t/m 23 jaar = Leefomgevingen = Voorwaarden = Lokaal werknnet

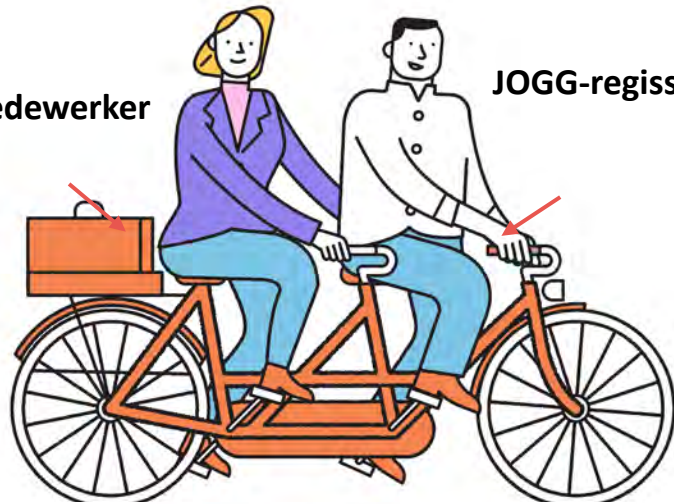
Leefstijltransitie

Met wie? Het lokale werknnet!

Lokaal werknet

beleidsmedewerker

JOGG-regisseur

wethouder

Lokaal werknet

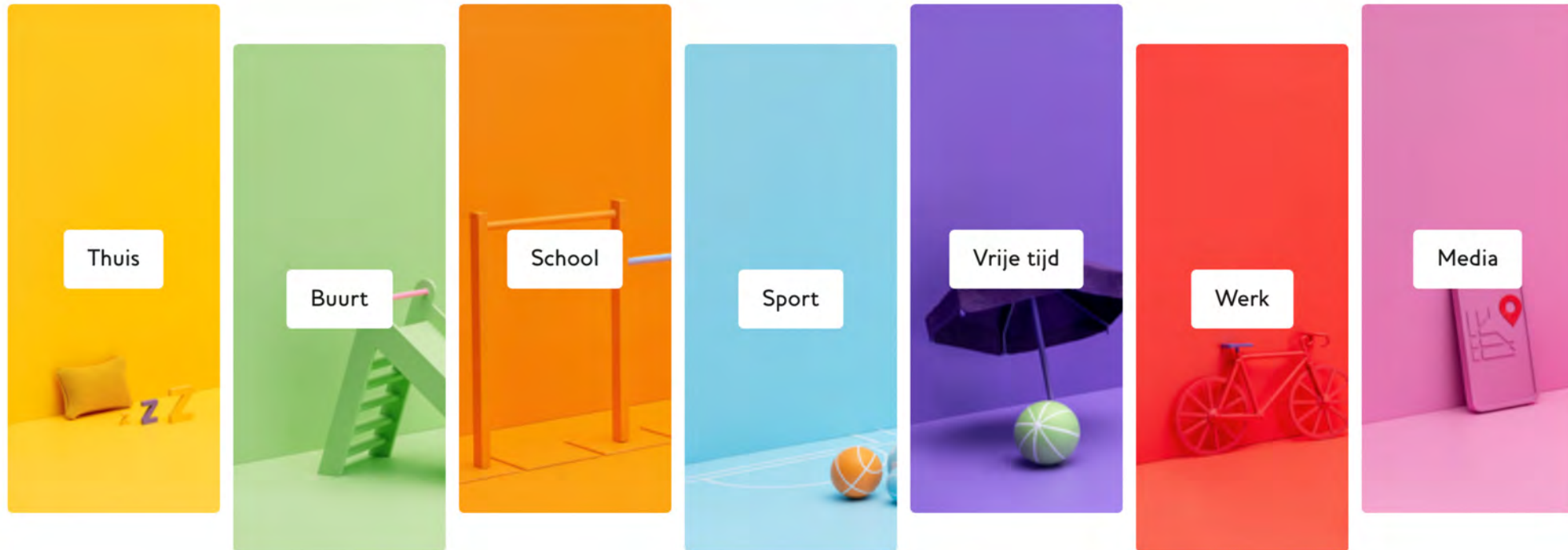

JOGG & GALA

- Een sterke sociale basis vergroot de kans op het bereiken van een gezonde leefstijl.
- JOGG richt zich op het gezonder maken van de fysieke en sociale leefomgeving om zo gezonde keuzes te faciliteren, te stimuleren en de gewone keuze te maken.
- Met de inzet op een lokaal JOGG-team (en zijn aanpak) leg je het fundament voor **integrale samenwerking**.
- Samen met een goed functionerend werknets van partijen die vaak laagdrempelige, toegankelijke en gezonde activiteiten en interventies aan inwoners bieden welke bijdrage aan een sociale basis en gezonde leefstijl.
- Focus op omgeving van de jeugd en wijken met een lage SEP.

Welke leefomgevingen
maken we gezond?

Leefomgevingen

Sport

Verenigingen, accommodaties
en evenementen

Maak jullie sportomgeving stap voor stap gezonder

Sportlocaties:

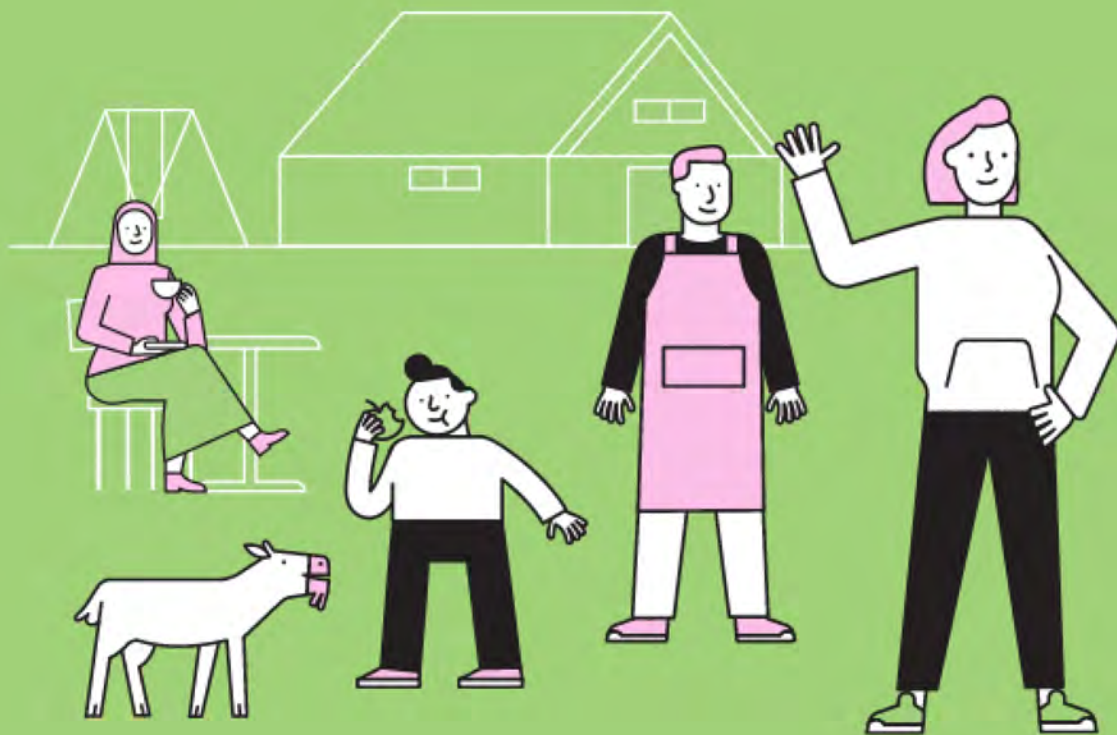
Sportevenementen:

Buurt

In parken, speeltuinen en speelpleinen, op straat
en bij dienstverleners

Maak jullie
buurt stap voor
stap gezonder

**Gezonde
Buurten**

Een project van Jantje Beton,
IVN Natuureducatie en JOGG

JOGG in de gemeente
Verdieping op de samenwerking

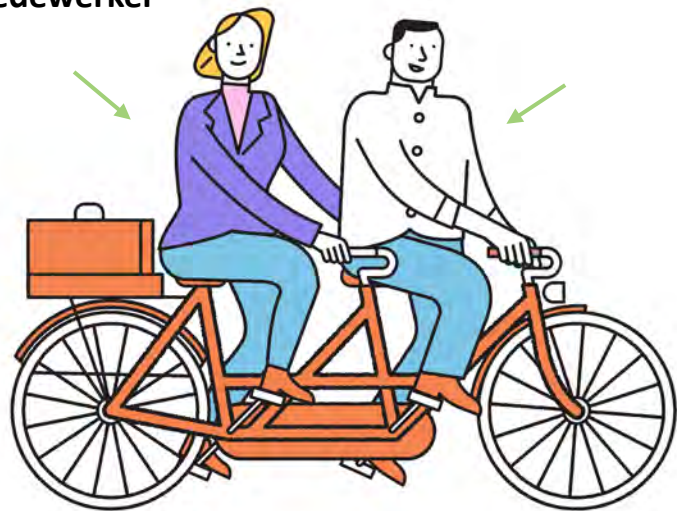
Met wie? Het lokale werknet!

Wergroep Verbinding, Preventie & Zorg (VPZ)

Lokaal werknet

beleidsmedewerker

JOGG-regisseur

Lokaal werknet

Samenbrengen van Zorg- en Sociaal domein

Wat halen betrokken partijen eruit?

Gemeente ↔ Netwerk

- Bespreken en ontwikkelen (bestaande en nieuwe) interventies.
- Nieuwe thema's, onderwerpen die spelen in de gemeente worden doorgenomen.
- Korte lijnen met de gemeente
 - win- win
- Mogelijkheden uit (voorheen) sport-, preventieakkoord
- Opzetten van samenwerkingen → bijvoorbeeld: aanpak KnGG
 - Inzetten van elkaars kracht

Samen maken we gezond gewoon

gezonde jeugd
gezonde toekomst

Meer weten?

070 219 22 65

info@jogg.
nl

jogg.nl

Choku Gym, Zaandam

Een sportschool in de wijk Poelenburg, waar de oprichter al decennia kinderen en hun families helpt. En dat gaat verder dan sporten alleen.

Gemeente Den Haag

Bondgenoten Moerwijk-Oost – van Ik naar Wij

Cynthia Friebel, projectleider bij Movisie, in gesprek met Saskia de Vin, community builder in Moerwijk.

Vragen?

Wil je meer weten over de Bondgenoten in Moerwijk of heb je andere vragen voor Saskia, dan kun je altijd contact met haar opnemen:

Saskia de Vin

0650030419

saskia.devin@denhaag.nl

Meer lezen?

- <https://www.movisie.nl/gala>
- [Terug naar de basis – magazine over versterken van buurten](#) – Movisie
- [Position paper sociale basis](#) – Movisie, Verwey-Jonker instituut e.a.
- [Cijfers en de sociale basis](#) – Movisie
- [Lemma Sociale Basis](#) in Lexicon Nabijheid en sociaal werk (p.15 e.v.) – Movisie, Werkplaatsen Sociaal Domein
- [Sterke beleidsinterventies, sterke sociale basis](#) – Movisie
- [De Buurtagenda: een succesvol voorbeeld van slow social work](#) – Zorg+Welzijn

Movisie

Voor een positieve verandering

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

